

**БОРГОВА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Гусаковська Т.О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна
tatgus@ukr.net,

ORCID ID 0000-0002-9094-3613

Шимановська-Діанич Л.М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна
ludad5846@gmail.com,

ORCID ID 0000-0001-6499-0953

Рибалко-Рак Л.А., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна
rybalko2004@ukr.net,

ORCID ID 0000-0002-2269-9209

Боргова безпека є важливим фактором впливу на національну економіку, за яким визначається здатність держави до сталого соціально-економічного розвитку. Боргова безпека має ключовий вплив на національну економічну безпеку, тобто на здатність країни витримати і скоротити боргове ядро, зберегти фінансово-економічний суверенітет. Постійна трансформація і необхідна ідентифікація чинників розвитку національної економіки значною мірою актуалізує дослідження спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави та, зокрема, її складової – боргової безпеки.

Метою наукового дослідження є комплексний аналіз сутності поняття боргової безпеки як важливого елементу системи забезпечення економічної безпеки України та встановлення ключових ознак боргової безпеки держави за допомогою загальнонаукових прийомів і методів дослідження – аналізу і синтезу, індукції і дедукції, комплексного і системного підходу, історичного та наукової абстракції, логічного аналізу. У статті проаналізовано наукові підходи до категорії економічна безпека та доведено необхідність виокремлення такого її структурного елементу як боргова безпека держави, досліджено сутність категорії боргова безпека та визначено її ключові ознаки – комплексність і системність, відносність, стійкість, що дозволяє удосконалити методично-прикладне застосування методів управління при встановленні об'єктів управління в межах системи боргової безпеки держави. Охарактеризовано структуру державного та гарантованого державою боргу України станом на 31 січня 2021 року. Світова фінансова криза довела, що наявні зони вразливості, які викликані зростанням заборгованості необхідно усувати через формування ефективної системи управління боргом, враховуючи взаємозв'язок між борговою безпекою та фінансовою стабільністю. Проблеми боргової безпеки в умовах української економіки, пошук методів, інструментів та стратегій забезпечення стійкого економічного суверенітету України потребують подальших наукових розвідок у цій сфері досліджень.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, боргова безпека, державний борг, стратегія управління державним боргом.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.4-15

ВСТУП

Стійкий розвиток держави залежить від рівня її економічної безпеки. Постійна трансформація і необхідна ідентифікація чинників розвитку національної економіки значною мірою актуалізує дослідження спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави та, зокрема, її складової – боргової безпеки. Антикризове управління державою є одним із пріоритетних напрямів політики забезпечення боргової безпеки держави. Методичною основою дослідження проблеми боргової безпеки держави є, перш за все, з'ясування сутності поняття боргова безпека в структурі економічної безпеки країни, та у системі національної безпеки держави в цілому. Оскільки, однією з глобальних проблем розвитку України на сучасному етапі є надмірне нарощування державного боргу, що спричиняє низку негативних наслідків для фінансово-економічної системи та боргової безпеки держави.

Боргова безпека є важливим фактором впливу на національну економіку, за яким визначається здатність держави до сталого соціально-економічного розвитку. Боргова безпека має ключовий вплив на національну економічну безпеку, тобто на здатність

країни витримати і скоротити боргове ярмо, зберегти фінансово-економічний суверенітет. Світовий досвід демонструє низку прикладів нагромадження державних боргів із одночасним прогресивним розвитком країн-боржників. Тому актуальними стають проблеми дослідження державного боргу як основного індикатора рівня боргової безпеки держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Поняття боргової безпеки привертає увагу вітчизняних і зарубіжних науковців. Науковий інтерес до вивчення даної проблеми невпинно зростає, що пов'язано з нестабільною політичною і соціально-економічною ситуацією в Україні та світі. Дослідження проблематики боргової безпеки держави присвячено низку наукових праць зарубіжних і вітчизняних вчених. Значний теоретичний та практичний доробок належить Дж. Б'юкенену, Р. Барро, Дж. Кейнсу, А. Лернеру, Р. Масгрейву, Р. Рансьєру, Д. Рікардо, А. Сміту, М. Фрідмену, П. Харроду, Б. Хейфецу і іншим, серед вітчизняних учених це – Барановський О., Богдан Т., Бойко Д., Єрмошенко М., Коковіхіна О., Котіна Г., Кондро П., Кравчук Н., Колісник О., Кубай М., Кулінська А., Лисьонкова Н., Лашенко О., Мицак О., Омельченко Л., Пашко П., Педченко Н., Селіверстова І., Суміна І., Шапошнікова С., Чуй І. і інші. Проте, лишаються невирішеними окремі питання формування оптимального рівня боргової безпеки, які потребують подальшого дослідження науковців цієї сфери знань.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою наукового дослідження є комплексний аналіз сутності поняття боргової безпеки як важливого елементу системи забезпечення економічної безпеки України та встановлення ключових ознак боргової безпеки держави.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вирішення поставлених у дослідженні завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових прийомів і методів дослідження: аналізу і синтезу, індукції і дедукції – для деталізації об'єкта і предмета дослідження; комплексного і системного підходу – для дослідження ознак боргової безпеки; історичного та наукової абстракції – для встановлення підходів до трактування поняття боргової безпеки; економіко-статистичного аналізу – для дослідження структури державного та гарантованого державою боргу держави; логічного аналізу – для формулювання висновків. Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують та регулюють економічні процеси держави, наукові дослідження вітчизняних і іноземних учених, що стосуються проблем боргової безпеки, інформаційні ресурси мережі Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В системі національної безпеки економічна безпека обґрунтовує матеріальне забезпечення національної цілісності та суверенності держави, що, в свою чергу, визначає реальні можливості для функціонування та розвитку інших структурних елементів безпеки, зокрема військової, технічної, продовольчої, екологічної. Тому економічна безпека є стратегічно важливим і практично значущим напрямом діяльності держави, що вимагає комплексного підходу до дослідження, оскільки є багатоаспектним поняттям, одним із аспектів якого є боргова безпека. Свідченням цього є аналіз підходів до трактування категорії економічна безпека держави.

Г. Пастернак-Таранушенко зазначає, що економічна безпека – це стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки у майбутньому та зростання добробуту її мешканців [1, с. 29].

Богомолів В. стверджує, що національна економічна безпека – це стан економіки та інститутів влади, коли забезпечується гарантований захист національних інтересів,

гармонійний, соціально направлений розвиток країни в цілому, достатній економічний та оборонний потенціал, навіть за найбільш несприятливих варіантах розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів [2, с. 110].

П. Пашко, зауважує, що економічна безпека – це стан економічного забезпечення національної безпеки держави, загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний, збалансований та стабільний розвиток економічної системи держави, забезпечення самодостатності та стійкості системи, що включає механізм протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам [3, с. 5-16].

В. Шлемко та І. Бінько під економічною безпекою розрізняють такий стан національної економіки, який дозволяє зберегти стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особистості, родини, держави [4, с. 3-8].

М. Єрмошенко характеризує економічну безпеку як збалансованість і стійкість до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечувати на основі реалізації національних економічних інтересів сталий і ефективний розвиток вітчизняної економіки і соціальної сфери [5, с. 29].

Такі трактування змісту категорії економічна безпека держави свідчать про наявність та необхідність виокремлення такого структурного елементу управління як боргова безпека держави, оскільки перспективний розвиток економіки (за Г. Пастернак-Таранушенком), достатній економічний потенціал (за Є. Олейниковим), забезпечення самодостатності та стійкості системи (за П.В. Пашко), стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз (за В. Шлемко, І. Бінько, М. Єрмошенко) можливі за умови фінансової стійкості і платоспроможності держави.

Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України», боргова безпека визначається як рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи [6]. Таке трактування знаходить подальший розвиток в дослідженнях Богдана Г., де боргова безпека розглядається як досягнення такого рівня державного та зовнішнього сукупного боргу, співвідношення між структурними складовими боргу, вартості обслуговування боргу і цільової спрямованості запозичених коштів, які забезпечують вирішення нагальних соціально-економічних потреб держави і не створюють загроз для стабільності вітчизняної фінансової системи й поступального розвитку економіки країни [7, с.].

Низка науковців у своїх дослідженнях погоджуються з підходом щодо розгляду боргової безпеки як певного рівня державної заборгованості, зокрема, це – Бойко Д., Коковіхіна О., Лисьонкова Н. [8, с. 135], Кравчук Н., Колісник О. [9, с. 74–75], Кубай М. [10, с. 40–41], Новосьолова О. [11, с. 124].

Барановський О. рівень внутрішньої і зовнішньої державної та гарантованої державою заборгованості з урахуванням її структури в часовому і валютному вимірах, вартості її обслуговування, можливості реструктуризації та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними називає борговою безпекою [12, с. 331].

Котіна Г., Степура М., Кондро П. ідентифікують боргову безпеку з рівнем боргової незалежності, стабільності та платоспроможності країни в умовах впливу на неї ризикових дестабілізуючих факторів державного боргу; рівнем внутрішньої та зовнішньої заборгованості держави, за якого уряд здатний своєчасно та повністю виконувати взяті на себе боргові зобов'язання, забезпечувати стійкий економічний розвиток [13, с. 11]. Дотримання безпечного рівня державної заборгованості, на основі якого буде формуватися стійкість фінансової системи країни до внутрішніх та зовнішніх загроз, економічна незалежність держави із підтриманням належного рівня платоспроможності та кредитного рейтингу держави – це підхід до сутності та економічного змісту боргової безпеки запропонований в дослідженні Чуй І., Мицака О. [14, с. 824].

Про боргову безпеку як оптимальне співвідношення між внутрішніми та зовнішніми запозиченнями з урахуванням сумарної величини державного боргу та вартості обслуговування його складових йдеться і в дослідженнях Омельченко Л. та Суміна І. [2, с. 317].

Селіверстовою І., Лашенко О., Шапошніковою С., Кулінською А. запропоновано розглядати боргову безпеку держави як складову частину фінансової безпеки держави, яка є певним рівнем державної внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального відношення між ними, достатнім для вирішення соціально-економічних потреб, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечити відносну незалежність держави, зберігаючи економічну можливість країни здійснювати виплати на погашення основної суми та відсотків без загрози втратити суверенітет, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу [16, с. 12; 17, с. 92].

Таким чином, на засадах аналізу наукових підходів до визначення змісту і сутності категорії боргова безпека, можливо визначити такі ключові її ознаки:

комплексність і системність – боргова безпека є підсистемою вищих і більш складних систем – системи фінансової безпеки, системи економічної безпеки, системи національної безпеки;

відносність – боргова безпека розглядається як певний некритичний рівень державної заборгованості, який дає змогу задовольнити фінансові потреби держави із метою розв'язання соціально-економічних проблем суспільства та сталого розвитку країни;

стійкість – боргова безпека враховує показники фінансової стійкості, незалежності, платоспроможності, ліквідності держави, які враховують структуру заборгованості у часовому та валютному вимірах, вартість її обслуговування, ефективність використання внутрішніх та зовнішніх запозичень та оптимальне співвідношення між ними із метою забезпечення національного суверенітету держави.

З аналітичною метою показники боргового навантаження і платоспроможності прийнято обмежувати пороговими або граничними значеннями, оскільки до певних меж ситуація із впливом боргу на економіку й фінансово-кредитну сферу країни загалом може перебувати під контролем держави, однак перевищення цих меж призводить до виникнення і поглиблення кризових явищ у країні [18, с. 125]. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Лугівська Л. А., зауважують, що показники-індикатори боргової безпеки, з одного боку, повинні входити до складу загальної системи показників економічної безпеки, а з іншого – відображати чітке уявлення щодо управління державним і гарантованим боргом країни [19, с. 108]. Так, в Україні для визначення економічно безпечного рівня державного боргу використовують індикатори, які систематизовано та затверджено наказом Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29 жовтня 2013 року № 1277.

Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019–2022 роки, що застосовується в якості інструмента, розробленого Міністерством фінансів України для оцінки поточного стану та динаміки державного боргу та визначення цілей, завдань й заходів у середньостроковій перспективі з метою оптимізації структури державного боргу з точки зору співвідношення вартості обслуговування та ризиків при збереженні прийнятного рівня боргового навантаження, визначає основною метою України в управлінні державним боргом – залучення необхідного фінансування за найнижчої можливої вартості з урахуванням ризиків через досягнення таких основних цілей управління державним боргом: збільшення частки державного боргу у національній валюті, продовження середнього строку до погашення і забезпечення рівномірного графіка погашення державного боргу, залучення довгострокового

пільгового фінансування, продовження розвитку міцних взаємовідносин з інвесторами та подальше удосконалення політики управління державним боргом.

Відповідно до інформаційної довідки Міністерства фінансів України станом на 31 січня 2021 року державний та гарантований державою борг України становив 2 558,22 млрд. грн. або 90,74 млрд. дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1 506,52 млрд. грн. (58,89% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 53,44 млрд. дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 051,70 млрд. грн. (41,11%) або 37,30 млрд. дол. США. Обсяг державного та гарантованого державою боргу розраховується у грошовій формі, як непогашена номінальна вартість боргових зобов'язань у валюті кредиту (позики) (табл. 1).

Таблиця 1 - Характеристика структури державного та гарантованого державою боргу України станом на 31 січня 2021 року *

№ з/п	Борговий показник	Абсолютне значення показника, млрд. грн.	Відносне значення показника, % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу	Абсолютне значення показника, в валюті, млрд. дол. США **
1.	Державний борг України	2 263,74	88,49	80,29
2.	Державний зовнішній борг	1 249,15	48,83	44,31
3.	Державний внутрішній борг	1 014,59	39,66	35,99
4.	Гарантований державою борг	294,48	11,51	10,45
5.	Гарантований державою зовнішній борг	257,37	10,06	9,13
6.	Гарантований державою внутрішній борг	37,11	1,45	1,32

* складено за джерелом [20]

** Стан державного та гарантованого державою боргу визначається у гривнях та доларах США за курсом Національного банку України на останній день звітного періоду та включає операції за цей день.

Протягом січня 2021 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на 6,34 млрд. грн. та у доларовому еквіваленті державний та гарантований державою борг збільшився на 0,49 млрд. дол. США. Відповідно до Бюджетного кодексу України, загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 % річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України. Це положення не застосовується у випадках введення воєнного чи надзвичайного стану в країні в цілому чи в окремих її місцевостях або проведення на території країни антитерористичної операції.

Ефективне управління борговою безпекою створить можливості для уникнення кризових боргових ситуацій та сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки держави, зокрема через оптимальне врахування таких факторів впливу на боргову безпеку як загальний стан економіки, політична та економічна стабільність в країні, стан платіжного балансу, обсяг і динаміка державного боргу, інвестиційна, фіскальна, боргова, валютна, грошово-кредитна політика держави, міжнародні валютні резерви, стан фінансового ринку та державного бюджету, рівень фінансового менеджменту управління державним боргом, рівень інформаційного та нормативно правового забезпечення боргової політики держави, борговий досвід держави, наявність обов'язкових для виконання соціальних та інших зобов'язань держави, необхідність додаткових коштів для здійснення структурного реформування та стабілізації економічної ситуації, необхідність подальшої бюджетної підтримки державних підприємств та банків через збільшення їх статутних капіталів тощо.

ВИСНОВКИ

Боргова безпека, як економічна категорія, є визначальною складовою економічної безпеки України, яка має складну внутрішню структуру, що підтверджується багатоаспектністю підходів науковців щодо визначення її сутності. Боргова безпека держави як структурний елемент економічної безпеки країни формує фінансову стійкість і платоспроможність держави, оскільки враховує такі напрями і орієнтири функціонування як перспективний розвиток економіки, достатній економічний потенціал, забезпечення самодостатності та стійкості системи, стійкості до внутрішніх та зовнішніх загроз. Аналіз наукових підходів до категорії боргова безпека створив можливість для визначення її ключових ознак – комплексність і системність, відносність, стійкість, що дозволяє удосконалити методично-прикладне застосування методів управління при встановленні об'єктів управління в межах системи боргової безпеки держави.

Проблеми боргової безпеки в умовах української економіки, пошук методів, інструментів та стратегій забезпечення стійкого економічного суверенітету України потребують подальших наукових розвідок у цій сфері досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Методологія забезпечення: Монографія. К.: Київський економічний інститут менеджменту, 2003. 320 с.
2. Богомолов В. А. Экономическая безопасность: Учебн. пособ. М.: ЮНИТИ, 2006. 303 с.
3. Пашко П.В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки. Митна справа. 2010. № 1(67). С. 5-16.
4. Бинько И.Ф., Шлемко В.Т. Как обеспечить экономическую безопасность Украины? Всеукраинские ведомости. 1997. № 138 (810). С. 3-8.
5. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. К.: КНТЕУ, 2001. 309 с.
6. Закон України «Про основи національної безпеки України». URL.: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2020)
7. Богдан Т. П. Боргова безпека та її роль у гарантуванні фінансової стабільності. Вісник НБУ. 2012. № 4. С. 8–15.
8. Бойко Д.І., Коковіхіна О.О., Лисьонкова Н.М. Визначення сутності боргової безпеки. Вісник Класичного приватного університету. 2018. № 4. С. 134–139.
9. Кравчук Н.Я., Колісник О.Ю. Фінансова безпека : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Вектор, 2010. 277 с.
10. Кубай М.В. Концептуальні засади дослідження боргової безпеки. Вісник Львівської комерційної академії. Серія «Економічна». 2014. № 6. С. 38–43.
11. Новосьолова О. Боргова безпека як визначальний фактор макроекономічної стабільності держави. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2013. № 35(1). С. 123–128.
12. Барановський О.І. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2016. № 1(1). С. 327–337.
13. Котіна Г., Степура М., Кондрю П. Боргова безпека України: оцінка, ризики та перспективи. Схід. 2017. № 3. С. 10–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2017_3_3. (дата звернення: 19.12.2020)
14. Чуй І., Мицак О. Теоретичні підходи до визначення боргової безпеки. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 822–827. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/170.pdf>. (дата звернення: 19.12.2020)
15. Омельченко Л. С., Суміна І. В. Боргова безпека України та аналіз її сучасного стану. Національний університет державної податкової служби України: 36. наук. праць. 2012. № 1. С. 309 – 320.
16. Селіверстова І., Лашенко О., Шапошнікова С. Боргова безпека як елемент фінансової безпеки держави. Проблеми системного підходу в економіці. 2010. № 3. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_3/Laschenko_310.htm. (дата звернення: 19.12.2020)
17. Кулінська А. В. Систематизація підходів до оцінювання боргової безпеки та її складових елементів в Україні. Економіка і регіон. 2015. № 4. С. 91–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_4_18 (дата звернення: 20.12.2020)
18. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Лугівська Л. А. Боргова політика в контексті завдань інноваційного розвитку держави. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». Полтава : ПУЕТ, 2017. № 2 (80). С. 122-130.
19. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Лугівська Л. А. Ідентифікація стану боргової безпеки України на основі індикаторів та їх порогового значення. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». Полтава : ПУЕТ, 2017. № 4 (82). С. 106-113.
20. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (дата звернення: 20.12.2020)

REFERENCES

1. Pasternak-Taranushenko H. A. (2003) Ekonomichna bezpeka derzhavy. Metodolohiia zabezpechennia [Economic security of the state. Support methodology]. K.: Kyivskiy ekonomichnyi instytut menedzhmentu. (in Ukrainian)
2. Bogomolov V. A. (2006) Jekonomicheskaja bezopasnost' [Economic securit]. M.: JuNITI. (in Russian)
3. Pashko P.V. (2010) Umovy ta chynnyky zabezpechennia mytnoi bezpeky. [Conditions and factors of customs security]. Mytna sprava, no 1(67), pp. 5-16.
4. Bin'ko I.F., Shlemko V.T. (1997) Kak obespechit' jekonomicheskiju bezopasnost' Ukrainy? [How to ensure the economic security of Ukraine?]. Vseukrainskie vedomosti, no 138 (810), pp. 3-8.
5. Yermoshenko M.M. (2001) Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia. [Financial security of the state: national interests, real threats, security strategy]. K.: KNTEU. (in Ukrainian)
6. Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy». [Law of Ukraine "On Fundamentals of National Security of Ukraine"]. Retrieved from: <http://www.rada.gov.ua> (accessed 20 December 2020)
7. Bohdan T. P. (2012) Borhova bezpeka ta yii rol u harantuvanni finansovoi stabilnosti. [Debt security and its role in ensuring financial stability]. Visnyk NBU, no 4., pp. 8–15.
8. Boiko D.I., Kokovikhina O.O., Lysonkova N.M. (2018) Vyznachennia sutnosti borhovoii bezpeky. [Defining the essence of debt security]. Visnyk Klasychnoho pryvatnoho universytetu, no. 4., pp. 134–139.
9. Kravchuk N.Ya., Kolisnyk O.Yu. (2010) Finansova bezpeka [Financial security.]. Ternopil : Vektor (in Ukrainian)
10. Kubai M.V. (2014) Kontseptualni zasady doslidzhennia borhovoii bezpeky. [Conceptual principles of debt security research]. Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Serii «Ekonomichna», no. 6, pp. 38–43.
11. Novosolova O. (2013) Borhova bezpeka yak vyznachalniy faktor makroekonomichnoi stabilnosti derzhavy. [Debt security as a determining factor in the macroeconomic stability of the state]. Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky», no. 35(1), pp. 123–128.
12. Baranovskiy O.I. (2016) Doslidzhennia teoretychnykh zasad borhovoii bezpeky derzhavy. [Research of theoretical bases of debt security of the state]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii «Ekonomika», no. 1(1), pp. 327–337.
13. Kotina H., Stepura M., Kondro P. (2017) Borhova bezpeka Ukrainy: otsinka, ryzyky ta perspektyvy. [Debt security of Ukraine: assessment, risks and prospects]. Skhid, no. 3, pp. 10–15. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2017_3_3. (accessed 19 December 2020)
14. Chui I., Mytsak O. (2016) Teoretychni pidkhody do vyznachennia borhovoii bezpeky. [Theoretical approaches to the definition of debt security]. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky, vol. 11, pp. 822–827. Retrieved from: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/170.pdf>. (accessed 19 December 2020)
15. Omelchenko L. S., Sumina I. V. (2012) Borhova bezpeka Ukrainy ta analiz yii suchasnoho stanu. [Debt security of Ukraine and analysis of its current state]. Natsionalnyi universytet derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy: Zb. nauk. Prats, no. 1, pp. 309 – 320.
16. Seliverstova I., Lashchenko O., Shaposhnikova S. (2010) Borhova bezpeka yak element finansovoi bezpeky derzhavy. [Debt security as an element of financial security of the state]. Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi, no. 3. Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_3/Laschenko_310.htm. (accessed 19 December 2020)
17. Kulinska A. V. (2015) Systematyzatsiia pidkhodiv do otsiniuvannya borhovoii bezpeky ta yii skladovykh elementiv v Ukraini. [Systematization of approaches to debt security assessment and its components in Ukraine]. Ekonomika i rehion, no. 4, pp. 91–95. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_4_18 (accessed 20 December 2020)
18. Pedchenko N. S., Strilets V. Yu, Luhivska L. A. (2017) Borhova polityka v konteksti zavdan innovatsiinoho rozvytku derzhavy. [Debt policy in the context of the tasks of innovative development of the state] Debt policy in the context of the tasks of innovative development of the state]. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Serii «Ekonomichni nauky, no. 2 (80), pp. 122-130.
19. Pedchenko N. S., Strilets V. Yu, Luhivska L. A. (2017) Identyfikatsiia stanu borhovoii bezpeky Ukrainy na osnovi indyikatoriv ta yikh porohovoho znachennia. [Identification of the state of Ukraine's debt security on the basis of indicators and their threshold value]. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Serii «Ekonomichni nauky», no. 4 (82), pp. 106-113.
20. Derzhavnyi borh ta harantovanyi derzhavoiu borh. [Public debt and state-guaranteed debt]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Retrieved from: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (accessed 20 December 2020)

SUMMARY

T. Husakovska, L. Shymanovska-Dianych, L. Rybalko-Rak. Debt security as an important element of ukrainian's economic security system

Debt security is an important factor influencing the national economy, which determines the nation ability to sustainable socio-economic development. Debt security has a key impact on national economic security, ie on the country's ability to withstand and reduce the debt yoke, to preserve financial and economic sovereignty. The constant transformation and the necessary identification of the factors of development of the national economy significantly

actualizes the research aimed at ensuring the economic security of the nation and, in particular, its component – debt security.

The aim of the research is a comprehensive analysis of the essence of the concept of debt security as an important element of the economic security of Ukraine and the establishment of key features of debt security through general scientific methods and research methods – analysis and synthesis, induction and deduction, integrated and systematic approach, historical and scientific abstraction, logical analysis. The article analyzes scientific approaches to the category of economic security and proves the need to identify such a structural element as debt security of the nation, explores the essence of the category of debt security and identifies its key features – complexity and systematics, relativity, stability, which improves methodological and applied management methods, when establishing objects of management within the system of debt security of the nation. The structure of the nation and nation-guaranteed debt of Ukraine as of January 31, 2021 is described. The global financial crisis has shown that existing vulnerabilities caused by rising debt need to be addressed through the development of an effective debt management system, taking into account the relationship between debt security and financial stability. Problems of debt security in the Ukrainian economy, the search for methods, tools and strategies to ensure sustainable economic sovereignty of Ukraine require further research in this area of research.

Keywords: national security, economic security, debt security, national debt, national debt management strategy